

Nyheter om EMU

NYHETSRESEN FRÅN FOLKRÖRELSEN NEJ TILL EU ■ 1 JULI 2003

EMU är ingen demokratisk motvikt till marknadskrafterna

Ett gäng vänsterdebattörer hävdar på Dagens Nyheters debattsida (23 juni) att EU:s överstatliga valuta utgör en demokratisk motvikt till växande globala marknadskrafter. Är detta sant? Låt oss först konstatera att det från en mängd olika internationella samhällsvetare har riktats allvarlig kritik mot EMU utifrån demokratisk synpunkt. Det som kritiserats är att överlåtelsen av makt till en oberoende centralbank i praktiken är omöjlig att återkalla och att det inte finns någon möjlighet att utkräva ansvar. I en bilaga till Calmforsutredningen slog statsvetaren Jörgen Hermansson fast att "EMU är inte demokratisk och kan inte heller sägas vara bra för demokratin". Att kalla EMU för ett demokratiskt projekt är märkligt så till vida att själva avsikten med EMU:s konstruktion är att begränsa folkstyret och överlåta makten till oavsättligen bankdirektörer. Själva idén är att den överstatliga centralbanken ska vara oåtkomlig för både unionsorgan och medlemsländer.

Centralbanken styrs av en direktion som består av sex ledamöter. Deras mandatid är åtta år. De utses förvisso genom en överenskommelse av regeringscheferna. Men för att de folkvalda inte indirekt ska kunna utse "olämpliga" personer begränsas skaran enligt lag. Direktionen ska vara sammansatt av "personer vars auktoritet och yrkeserfarenhet inom den finansiella sektorn är allmänt kända" (artikel 112). I praktiken innebär detta att bankdirektörer, före detta riksbankschefer eller finansiella experter är de enda som kan komma ifråga. Det är också personer som vanligen delar den inriktning på den ekonomiska politiken som finns lagreglerad i EMU. Uttalanden från ECB:s ledning har också alltid gått ut på att man måste avreglera arbetsmarknaden, privatisera och sänka a-kassan och andra välfärdssystem.

Ett annat led i skapandet av världens mest oberoende centralbank var att göra politiken helt oåtkomlig för demokratisk kontroll och inflytande. För det första slås det i bankens stadgar fast att "Sammanträdena skall vara hemliga." Dock får direktionen om de själva vill

besluta om att offentliggöra resultaten av sina överläggningar. Det har lett till att man beslutat sig för att offentliggöra protokollen efter 30 år. ECB utfrågas också i EU-parlamentet men de behöver inte berätta om sina överläggningar. För det andra ville man än mer förhindra alla form av påverkan från demokratiska instanser genom att helt enkelt förbjuda folkvalda representanter att försöka påverka direktionen. Och för att göra det än mer tydligt blev det också förbjudet för direktionen att begära eller ta emot instruktioner från demokratiskt valda representanter. För det tredje finns också ett förbud för demokratins representanter att utkräva ansvar av ECB. Det finns således ingen mekanism i systemet som gör det möjligt att avsätta direktionen eller att förmå dem att ändra sig. Det är helt enkelt förbjudet. Den sista delen i skapandet av den från demokratiskt inflytande oberoende institutionen ECB handlar om problemet

med att återta makten på ett demokratiskt sätt. När det gäller penningpolitiken finns det i vanliga stater som till exempel Sverige eller USA parlamentariska och folkvalda instanser som rent formellt har denna makt. Sveriges riksdag eller USA:s kongress kan förändra och ta tillbaka den makt som getts åt vissa delar av statsapparaten – till exempel till centralbankerna. Det finns därmed i dessa länder en möjlighet att utkräva ansvar och att förändra regelverket. Men för EMU och för ECB finns inte motsvarande förhållandevis enkla och överblickbara demokratiska instans. Här kan inte medborgarna på samma sätt utkräva ansvar. För att förändra eller återkalla makten från ECB – det vill säga beslut om politikens inriktning, ansvarsutkrävande samt politisk påverkan och demokratisk kontroll – krävs ett enhälligt beslut av samtliga medlemsstaters regeringar och parlament efter ett förslag från kommissionen.

Kritiska röster om EMU

Nils Lundgren: Finland används felaktigt i kampanj för euron

"Ja-sidans motgångar i både debatten och i opinionsundersökningarna leder nu till en växande vårdslöshet i argumentationen. Statsministerns påstående att villaägarna i Katrineholm skulle tjäna 1000 kr i månaden om vi går med i EMU, är helt missvisande", säger Nils Lundgren, ordförande i nätverket Europa ja – euro nej, i ett pressmeddelande. Lundgren slår fast att det är den långa realräntan, räntan minus inflationstakten, som är den verkliga kapitalkostnaden för småhus. Denna ligger något lägre i Sverige än i Finland. Skillnaden mellan räntan på statsobligationer och räntan på bostadslån är också något högre i Sverige än i Finland. "Detta har inget med EMU-medlemskapet att göra utan hänger samman med institutionella förhållanden

på de båda ländernas kapitalmarknad och försvinner alltså inte genom att Sverige går med i EMU", framhåller Lundgren. Ja-sidan försöker sprida en föreställning att den finska ekonomin går oerhört mycket bättre än den svenska och att detta beror på att Finland har gått med i EMU. "För det första är det inte så att de finska ekonomiska framgångarna beror på EMU. För det andra är bilden av den finska ekonomin inte så odelat framgångsrik jämfört med den svenska som ofta påstås", säger Nils Lundgren. Under treårsperioden sedan Finland gick med i EMU den 1 januari 1999 har dess tillväxt nästan halverats jämfört med treårsperioden 1995-1998. I Sverige var den oförändrad under samma period.

Inflationen i EMU-området 1,9 procent i maj

Inflationen i euroområdet sjönk till 1,9 procent på årsbasis i maj från 2,1 procent i april, visar siffror från Eurostat, EU:s statistikmyndighet. Jämfört med april var konsumentpriserna i euroområdet oförändrade i maj.

Energipriserna föll med 2,0 procent jämfört med månaden före.

Britt ny boss för Europafacket

Europafacket har fått en ny ledning. Vid kongressen i Prag i slutet av maj valdes britten John Monks till ny generalsekreterare. Han har under de senaste tio åren haft samma funktion i brittiska LO, TUC.

För första gången sedan Europafacket bildades för 30 år sedan blir Norden utan representant i den högsta ledningen. John Monks ville inte ha den svenska kandidaten, Roger Sjöstrand, som kongressvald ombudsman. Officiellt för att denne inte var kvinna. Norden fick inte fram en kvinnlig kandidat. Istället valdes en portugisisk kvinna på denna post.

Trichet blir ny chef för ECB

Den franske centralbankschefen Jean-Claude Trichet blir ny chef för den europeiska centralbanken, ECB. Det bekräftades vid EU-toppmötet i Tessaloniki. Trichet friades nyligen av en domstol i Paris från misstankarna om att ha lämnat vilseledande uppgifter om krisen i den konkursfärdiga statliga franska banken Crédit Lyonnais i början av 1990-talet.

EMU-kritik stoppas i Metall

Metalls ledning hindrar en allsidig EMU-debatt i förbundet. Det anser föreningen Metallare mot EMU, som inte fått ut Metalls adresslistor.

– Metall släpper inte adresslistorna till någon, säger Anders Ferbe, Metalls informationschef, till Dagens Arbete. Föreningen Metallare mot EMU ville ha ut adresslistorna för att kunna skicka ut sina argument till fackklubbar. Det sade Metalls förbundsledning nej till.

Framst tjänsteföretag prishöjer vid euroinförande

BEUC, den europeiska konsumentorganisationen, har studerat övergången till euro i de länder som bytt valuta och konstaterar att priserna stigit i ungefär samma sektorer i alla länder. Det är främst tjänsteföretag som passat på att höja priserna. Flitiga att höja är exempelvis frisörer, kaféer, parkeringsplatsföretag och

kemtvättar. Men prishöjningar rapporteras också på livsmedel.

Många småföretag har känt sig osäkra vid euroövergången och många av dem har räknat med att kunderna inte är så pris-känsliga när det gäller ovannämnda typer av tjänster. Kunderna är i regel vana vid sin frisör och sitt kafé och går dit även efter prishöjningen.

Sveriges konsumentråd varnar för svårigheter för konsumenterna att hålla reda på om priserna i euro blir högre för tjänster som köps relativt sällan, som till exempel el, restaurangbesök, hantverkartjänster och hemförsäkringar.

EMU-motståndet blir allt starkare

EMU-motståndet i Sverige blir allt starkare. För första gången på tre år säger över hälften av befolkningen bestämt nej till euron.

I en opinionsmätning som Temo gjort åt Sydsvenska Dagbladet i juni svarar hela 51 procent av de tillfrågade att de skulle rösta nej om folkomröstningen hölls idag. Bara 35 procent skulle säga ja till EMU, medan 14 procent är osäkra.

Göran Persson söker LO:s stöd för EMU

Statsminister Göran Persson har i ett par intervjuer den senaste tiden sagt att han är ledsn över att inte ha LO med sig på jansidan i kampanjen inför EMU-folkomröstningen, att man var nära en uppgörelse i våras och att det kanske går att återuppta diskussionerna.

LO:s Wanja Lundby-Wedin räcker nu en hjälpande hand till Göran Persson. Hon säger ja till hans inbjudan till ett nytt försök att komma överens inför EMU-omröstningen. – Jag är öppen för nya diskussioner om hur vi ska kunna föra en mer aktiv finanspolitik vid ett EMU-medlemskap. Det är ju ungefär 80 dagar kvar till folkomröstningen. Så det finns tid att presentera en ny politik, säger Lundby-Wedin.

Svenskt Näringsliv vill samtala med LO

Arbetsgivarnas organisation Svenskt Näringsliv är positiv till att återuppta samtalen med LO om åtgärder inför ett EMU-medlemskap. Förhoppningen är att LO-ordföranden Wanja Lundby-Wedin öppet ska förorda ett ja till euron.

– Vi är öppna för en diskussion, säger Stefan Fölster, Svenskt Näringslivs chefsökonom, till Dagens Nyheter. LO:s gamla förslag om buffertfonder säger

”Ur traditionell borgerlig synpunkt har EU gjort Sverige till ett bättre land.”

**Expressens ledare
28 juni 2003**

Svenskt Näringsliv fortsatt nej till, men Stefan Fölster tror inte att det längre är aktuellt.

– Om regeringen och LO öppnar samtalen på nytt, handlar det inte om att älta gamla förslag, utan helt nya som gör att vi måste titta på det med nya glasögon, säger han. Om någon kommer med bra idéer för både hängslen och livrem så utesluter vi dem inte.

Tysklands regering vill sänka skatterna

Den tyska regeringen har beslutat att sänka inkomstskatterna med runt tio procent nästa år. Det motsvarar sammanlagt 18 miljarder euro (165 miljarder kronor).

Regeringen hoppas att skattesänkningarna ska stimulera den inhemska konsumtionen och öka investeringarna, och att detta i sin tur leder till att nya jobb skapas.

Skattereformen innebär att den lägsta skattenivån för inkomsttagare sänks från 19,9 till 15 procent. Den högsta skattenivån sjunker från 48,5 till 42 procent. Samtidigt sänks skatterna för små och medelstora företag.

Hur sänkningarna ska finansieras är ännu oklart. Men troligen vill regeringen spara genom att sänka olika subventioner och öka intäkterna genom ytterligare privatiseringar.

SJ-stöd får kritik från EU

EU-kommissionen ifrågasätter den svenska linjen när det gäller stödet till SJ som riksdagen nyligen tog beslut om. Stödet, som är på närmare 1,9 miljarder kronor, behövs för att inte krisdrabbade SJ ska tvingas i likvidation den 15 september.

”Utifrån den information vi fått kan vi inte utesluta existensen av statsstöd i EU-fördraget mening”, heter det i ett mejl som näringsdepartementet har fått från kommissionen.

Om stödet betalas ut utan klartecken från kommissionen, och det senare befinns strida mot reglerna, kan SJ tvingas betala tillbaka.